

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
 เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๓
กิเลสกับธรรมแสดงผลไม่ลำเอียง

ความหวังใยกับหมู่เพื่อนนั้นรู้สึกว่ามีมากกว่าแต่ก่อน ที่เรายังทำการอบรมสั่งสอนหมู่เพื่อนได้อยู่ ทุกวันนี้ธาตุขันธ์ไม่เอาไหนเข้าเป็นลำดับ ความคิดก็อยู่กับตัวๆ ไม่อยากคิดออกไปที่ไหนๆ เพราะรู้สึกว่ามันเหนื่อยเพลียไม่อยากคิด มองดูหมู่เพื่อนทั้งพระทั้งเณรทั้งอยู่เก่าทั้งมาใหม่ รู้สึกเลวลงในสายตาของเรา ที่ไม่ค่อยได้เข้มงวดกวดขันกับหมู่กับเพื่อนเหมือนแต่ก่อน ตัวเองนั้นไม่ทราบว่าจะเจริญขึ้นหรือเลวลง มันหากเป็นอยู่ด้วยความเคยชินของจิตนั้นแล ผลักดันกิริยาให้แสดงออกมาในทำอย่างนั้น ทำให้อดคิดไม่ได้เมื่อสัมผัสจากกิริยาอาการที่แสดงออก ทั้งๆ ที่เจ้าตัวก็ไม่มีเจตนาจะแสดงออกมาอย่างนั้น พูดอย่างนั้น แสดงกิริยาอย่างนั้นออกมา แต่คำว่าธรรมก็ดี คำว่ากิเลสก็ดี เป็นความไม่ลำเอียงโดยหลักธรรมชาติ ต้องมีผลตีชั่วไปตามกิริยาที่แสดงออก จึงอดคิดไม่ได้

เณรก็มาอยู่หลายองค์ด้วย ดูแล้วทำให้อ่อนใจนะพวกเณรนะ มันเป็นอย่างนี้ อยู่แบบหลับหูหลับตาอยู่ หลับหูหลับตาไป พระก็เหมือนกัน แม้ที่สุดถึงไม้ที่ตกมาขวางทางอยู่ในวัดในบริเวณที่ผ่านไปผ่านมานั้น ซึ่งเป็นทางของพระเณรเดินผ่านไปมาเป็นประจำ กิ่งไม้นั้นก็ยังอยู่อย่างนั้น ไม่ขวางตาสะดุดใจบ้างเลย ต้องเป็นเวลาปิดกวาดโน้นถึงจะปิดกวาด ถึงจะเก็บออกทิ้ง เวลาปกติแล้วทำเหมือนไม่ใช่เรื่องของเรา นี่ชื่ออันหนึ่งซึ่งเป็นสาเหตุให้หนักใจไปหลายๆ ด้านเกี่ยวกับเรื่องไม่เอาไหนในตัวพระเณรนี้

เพราะเราเดินไปไหนเราเดินไปจริงๆ ดูจริงๆ พิจารณาจริงๆ ไม่ใช่เดินไปเฉยๆ แบบหลับหูหลับตาดังที่ท่าๆ กันอยู่ สิ่งใดที่พาดพิงกับพระกับเณรก็อดคิดไม่ได้ ดังที่ว่านี้ สิ่งใดที่พระที่เณรน่าจะเห็นน่าจะรู้ แต่ก็ยังมีขวางตาอยู่ได้ ประหนึ่งไม่รู้ไม่เห็น ก็คือความไม่สนใจคิดนั่นเอง จิตไม่แยบออกมา สติความจดจ่อไม่ปรากฏ มัวแต่หลับไม่ยอมตื่นมันก็ไม่รับทราบเรื่องอะไร ก็เลยเป็นแบบหลับหูหลับตาไป หลับหูหลับตาอยู่อย่างนั้น ไม่ได้ใช้หัวคิดปัญญา เหล่านี้มันแสดงให้เห็นอันตรายระอาใจต่อการแนะนำสั่งสอนไม่น้อย การสอนนั้นสอนเพื่อความรู้ความฉลาด แต่กิริยาที่มองเห็นนั้นมันกลับตรงกันข้าม เป็นความโง่ความเง่า ความเชื่อๆ ซ้ำๆ กลายเป็นความไม่เอาไหนไปทั้งนั้น จะไม่ให้อดคิดอดพูดได้อย่างไร

ในระยะนี้ผมไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกับหมู่กับเพื่อนด้วย อยู่ตามลำพังเจ้าของก็พอสำหรับธาตุขันธ์ เรื่องราวจึงเป็นอย่างนั้น ทั้งๆ ที่หมู่เพื่อนก็ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นอย่างนั้น

หากเป็นเพราะความสนใจนั้นแหละไม่ใช่อะไร ความสนใจก็เป็นเรื่องของกิเลส ที่นี้เราก็มองว่ากิเลสมันคืออะไร มันไม่ได้คือผู้นอนใจ มันคือทวิปัญโญโรปนัน กิเลสมันไปอยู่ทวิปัญโญโรปนัน มันไม่ได้อยู่กับคนที่แสดงอาการก็ริยาอยู่ในเวลานั้น ๆ เลย มันเป็นอย่างนั้นจะทำยังไงผู้ปฏิบัติเราพอให้รู้สึกตัวบ้าง

ภาคปฏิบัติก็นับวันจะเหลวแหลกไปทุกวัน ๆ อันนี้ก็อดคิดไม่ได้ การแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนผมก็พูดตรง ๆ ให้ฟังไม่อ้อมค้อม สอนตามแบบตามฉบับที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาจริง ๆ เพราะการศึกษาเล่าเรียนเราก็มีหลักอันใหญ่โตตั้งขวางหน้าไว้แล้ว คือเรียนเสร็จเรียบร้อยตามสัจจะที่ตั้งไว้แล้วนี้ จะออกปฏิบัติถ่ายเดียวเท่านั้น ในเวลาที่ศึกษาเล่าเรียนอยู่จึงต้องตั้งหน้าตั้งตาศึกษาหาสาระสำคัญ ๆ จากธรรมจริง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นพระสูตร พระวินัย พระปรมาถัมภ์ ค้นคว้าเต็มสติกำลังความสามารถที่จะได้นำออกมาปฏิบัติต่อตนเอง และแนะนำสั่งสอนเพื่อนฝูงในวาระต่อไป แต่หลักใหญ่ที่มุ่งเพื่อตัวเอง อยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าใจในอรรถในธรรมแง่ต่าง ๆ เพื่อมาเป็นคติสอนตัวเอง เพราะอย่างไรเราจะต้องออกปฏิบัติดังที่เคยตั้งสัจจะและพูดแล้วนั้น คือปฏิบัติ อย่างเอาจริงเอาจัง ให้ถึงความพ้นทุกข์โดยถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มีข้อแม้อันอาจเป็นทางให้เลลโลลได้

เพราะฉะนั้น การศึกษาเล่าเรียนจึงเพื่อเป็นคติอันดี เป็นแนวทางที่ถูกต้องตั้งมาแล้วยึดไว้ปฏิบัติอย่างถึงใจเช่นเดียวกันหมด เวลาผ่านไป ๆ ก็เลยกลายเป็นอาจารย์ สอนหมู่สอนเพื่อน ก็ได้ นำปฏิบัติและตำรับตำราที่เคยได้ศึกษาเล่าเรียนมาแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อน การแนะนำสั่งสอนนั้น เราเรียนมาอย่างไร รู้เห็นอย่างไร ปฏิบัติมาอย่างไรก็แน่ใจว่าไม่ผิด จึงได้นำมาแนะนำสั่งสอนหมู่เพื่อนอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่ว่าจะ เป็นแง่ใดสอนแบบไม่มีอ้อมค้อม สอนแบบตรงไปตรงมา

เฉพาะที่สำคัญก็คือจิตตภาวนา ด้านภาวนาของพระเราคือพระรัตนตรัย เรา เน้นหนักมากทีเดียวในจุดนี้ เพราะจุดนี้เป็นจุดสำคัญของพระโดยแท้ ดังครั้ง พุทธกาลท่านอบรมสั่งสอนภิกษุบริษัทมา นี้เราก็ได้เห็นในตำรา ท่านสอนก็ยกหลัก ปัจจย ๔ นี้แลเป็นเครื่องพร่ำสอน แต่ปัจจยในทางธรรมเป็นอย่างหนึ่ง ปัจจยเพื่อกิเลส ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง คือปัจจยเพื่อธรรมกับปัจจยเพื่อกิเลส นั้นผิดกัน พระพุทธเจ้าท่านสอนเรื่องปัจจย ๔ นั้นเพื่อธรรมล้วน ๆ แต่พวกเรามันย้อนลูกศรกลับมาเพื่อกิเลส ล้วน ๆ ไปเสีย นี่ชี้ที่น่าทุเรศมาก

ท่านสอนที่อยู่ก็ดังที่มีในตำราและเคยพูดแล้ว นั้นแลแบบของศาสดาพาดำเนิน มาแล้ว และประทานพระโอวาทแก่สาวกมาแล้วว่าที่เช่นไร ขึ้นแต่เรื่องภาวนาทั้งนั้น พระพุทธเจ้าสอนภิกษุบริษัท อ่านแล้วอ่านเล่า ดูแล้วดูเล่า เพราะจะนำมาปฏิบัตินี้ ไม่

พินิจพิจารณาตามได้อย่างไร ก็เรียนเพื่อเข้าอกเข้าใจจริง ๆ ไม่ใช่เรียนเพื่อชื่อเพื่อเสียง เพื่ออำนาจวาสนาไปในทางโลก แต่เรียนเพื่อเข้าอกเข้าใจในธรรมทั้งหลาย แล้วจะได้นำมาเป็นเครื่องแก้กิเลส จึงต้องเรียนด้วยความพินิจพิจารณาไตร่ตรองจริง ๆ

ในธรรมะบทใดบาทใดที่สำคัญก็ลอกออกมาจดออกมา ใส่สมุดพกไว้ เรื่องนั้นอยู่เล่มนั้น ๆ อยู่หน้านั้น ๆ เรื่องราวเป็นอย่างนั้น ๆ นี้ได้ลอกออกมาอย่างย่อ ๆ พอจับได้นั้นปั๊บก็กระเทือนถึงเล่มที่เราต้องการ ค้นดูเล่มไหนก็ได้ ที่เขียนไว้ย่อ ๆ นั้นก็บอกไว้ด้วยว่าเรื่องอะไรเป็นอะไรย่อ ๆ ถ้าต้องการพิสดารก็ให้ดูเล่มนั้นหน้าที่เท่านั้น เขียนลอกออกมาด้วยความสนใจ

พระพุทธเจ้าท่านทรงสั่งสอนสาวกมีแต่ภาคปฏิบัติทั้งนั้น เป็นเรื่องการชำระกิเลสทั้งหมด ไม่มีเรื่องที่จะเป็นข้อกังวลลุ่นวายไปตามโลกตามสงสาร สถานที่อยู่บำเพ็ญก็ไม่มีอะไรเป็นเครื่องกังวลลุ่นวาย พอจะทำให้เสียทางด้านจิตตภาวนาฆ่ากิเลส ฟังซี รุกขมูลเสนาสน์ นี้ขึ้นต้นเป็นอันดับหนึ่งหรือว่าชั้นเอกเลย พระพุทธเจ้าทรงดำเนินมาแล้วก็เท่ากับว่า นี่ตถาคตได้ดำเนินมาแล้ว ชั้นนี้เลย จากนั้นก็บรรยายขยายออกไป ในอนุศาสน์เราก็เห็นด้วยกันทุกคน

มีที่ไหนที่เป็นที่กังวลลุ่นวาย ดังที่ท่านประทานไว้แล้วในอนุศาสน์ แม้จะนอกจาก รุกขมูลเสนาสน์ นี้ไปก็ตาม ก็บอกให้ไปอยู่ตามถ้ำ เจ็อมผา ป่าช้า ป่ารกชัฏไปอย่างนั้น นี่ที่อยู่ของพระ ไม่มีสิ่งใดเข้าไปเกี่ยวข้องรบกวนอันจะทำให้เสียในทางภาคปฏิบัติ เช่นความอึกทึกครึกโครม หรือผู้คนสัญจรไปมาในสถานที่เช่นนั้น ท่านให้หลีกเลี่ยงโดยลำดับลำดับ ฟังซีจอมปราษฎ์ ท่านให้หลีกเลี่ยงให้เว้น เห็นว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะเป็นภัยในด้านธรรมะจริง ๆ แล้วกับพวกเราปฏิบัติทุกวันนี้เป็นอย่างไรพิจารณาดูซิ

บิณฑบาตก็ให้ระมัดระวังสำรวม ไปด้วยข้อวัตรปฏิบัติ ไปด้วยธรรมด้วยวินัย มีการสำรวม จิตตภาวนาย่อมเป็นไปด้วยกันตั้งแต่ขณะก้าวออกจากวัด สถานที่อยู่จะโนป่าในเขาก็ดำเนิน จนถึงหมู่บ้าน กลับออกมาด้วยจิตตภาวนาเป็นข้อวัตรประจำอยู่ภายในจิตใจอย่างลึก ๆ ด้วยความสำรวมระวังใจและมรรยาท ให้เป็นที่งามตาตามหุเวลาพูดเกี่ยวกับเรื่องจำเป็น

เรื่องผ้าบังสุกุลก็ทราบจะหุหุอะไร นั้นละผู้จะฆ่ากิเลสไม่ใช่ผู้หุหุแบบแบบกิเลส แบบกิเลสมันหุหุหุ แต่แบบธรรมแล้วตรงกันข้ามไม่หุหุหุ หุหุหุก็เกี่ยวข้องรักษาแต่ไม่ให้ลืมนื้อลืมตัว จิตใจวุ่นไปตามหุหุตามยาโดยถ่ายเดียวจนลืมนธรรมในใจโดยไม่คำนึงถึงธรรมมีอริยสัจธรรมเป็นต้น พอให้ได้สติตั้งและปัญญาเกิดขึ้นในเวลา

เจ็บไข้ได้ป่วย นี่ละปัจจัย ๔ นี้พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนภิกษุบริษัทในครั้งนั้น ทรงเน้นหนักเอามากทีเดียว

เวลามาเฝ้าพระองค์ก็รับสั่งถามถึงเรื่องจิตตภาวนา ไปอยู่ที่นั่นเป็นอย่างไร ไปอยู่ที่นี้เป็นอย่างไร ทรงรับสั่งถามด้วยพระเมตตา เมื่อเป็นโอกาสพระก็เล่าถวายจากผลแห่งการดำเนินหรือการปฏิบัติของตนตามแง่ปัญหาธรรมต่างๆ พระองค์ก็ประทานพระโอวาทแก้ปัญหาที่ขัดข้องจนเปิดโล่งไปโดยลำดับ นี่คือคำสนทนาระหว่างภิกษุด้วยกันก็ดี ระหว่างภิกษุบริษัทกับพระพุทธเจ้าก็ดี ท่านสนทนากันอย่างนี้ โดยยกสัลเลขธรรมซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งการสนทนาของผู้เห็นภัยในวัฏสงสารเพื่อเป็นคติแก่กันและกัน แล้วนำไปปฏิบัติบำเพ็ญเพียรโดยไม่มีความย่อท้ออ่อนแอเลย

อัปปัจฉตา นี่เป็นธรรมเครื่องสนทนาของพระในครั้งพุทธกาล ท่านถือเป็นพื้นฐานอันสำคัญในการสนทนาและการปฏิบัติ เรียกว่า สัลเลขธรรม สัลเลขกถา ธรรมเครื่องกล่าวเพื่อการชำระการชักฟอกหรือชะล้างกิเลส มี ๑๐ ข้อด้วยกัน ขึ้นต้นก็ อัปปัจฉตา ไม่เป็นกังวลกับอะไร เป็นผู้มักน้อยที่สุด ไม่สนใจกับโลกามิสใดๆ แม้สิ่งของปัจจัยมีมากก็เอาแต่น้อยที่เห็นว่าจำเป็นเท่านั้น เหมือนกับนกที่มีแต่ปีกกับหาง ไปกินผลไม้หรือลงบึงลงหนองใด เวลาจะขึ้นจากบึงจากหนอง จะบินจากต้นไม้ต้นใดที่ไปเกาะไปกิน ไม่มีความเหี่ยวโยกกับบึงหนองเหล่านั้นและต้นไม้เหล่านั้น บินไปเฉพาะปีกกับหาง ด้วยความไม่เหี่ยวโยกเสียดายผลไม้และบึงหนองนั้นๆ เลย

ภิกษุทั้งหลายพึงปฏิบัติบำเพ็ญตนให้เป็นเหมือนนกนั้น ไปอยู่ที่ไหนอย่าติด คนเคารพนับถืออย่าหลงอย่าลืมตัว อย่าติดลาภสักการะ อย่าติดเวลาเขาเชื่อเขาเคารพเลื่อมใส สิ่งเหล่านี้เป็นเหมือนกับผลไม้ที่อยู่บนต้น หรืออาหารชนิดต่างๆ ที่อยู่ตามบึงทั้งหลายที่นกไปเที่ยวหากิน ไปที่ไหนอย่าติด ให้มีความปรารถนายน้อยประจำตน ผู้จะน้อมสิ่งเหล่านี้เข้าสู่อารมณ์แห่งธรรมที่ละเอียด ก็อย่ายุ่งเหยิงวุ่นวายกับสิ่งใด อย่าคิดอะไรให้เสียเวลานอกจากธรรม อย่าเป็นอารมณ์กับผู้หนึ่งผู้ใดอาหารปัจจัยใดๆ จงอยู่โดยลำพังของบุคคลผู้เดียว มีสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียรเป็นธรรมพึงเป็นพึ่งตาย

อยู่ด้วยนักภาวนา ไม่คิดส่ายแส่ว่นวายไปกับสิ่งภายนอก ซึ่งจะเป็นการสังสมกิเลสขึ้นภายในใจ แต่คิดเฉพาะอารมณ์แห่งธรรมล้วนๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องแก้กิเลสมลทินภายในใจให้ค่อยหมดไปโดยลำดับ นี่อัปปัจฉตาคือความมักน้อย ไม่ยุ่งกับอะไร ถัดลงมาก็ สันตุฎฐี คือความสันโดษในสิ่งที่เกิดที่มีเพียงเท่านั้น ไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวาย ไม่ขอไม่กวนใคร นี่เป็นธรรมที่ลดหย่อนลงมากกว่าอัปปัจฉตา ถึงจะมากกว่านั้นก็ตามแต่ก็ไม่รบกวนใคร ยินดีเท่าที่มีเท่านั้น ไม่เสาะไม่แสวงหา บริโภคใช้สอยตามที่มีที่ติดกับตน

จากนั้นก็ วิเวกตา ที่ใดเป็นที่สังตบเสียบที่จะประกอบความพากเพียร ด้วยความสะดวกลบคายห่วยห่วยกังวล ก็เที่ยวเสาะแสวงหาอยู่ในสถานที่เช่นนั้น คือเป็นผู้ชอบวิเวกสั่งตอยู่ตลอดเวลา

อสังสัคคณิกา ไม่คลุกคลีกับผู้ใด ไม่ว่าเพื่อนฝูงเดียวกันและประชาชน อันหาเหตุหาผลไม่ได้ มีความหนักแน่นอยู่กับความเพียรตลอดเวลา เรื่องความเพียรนี้เป็นพื้น ไม่ว่าจะเป็นที่ใดต้องเป็นที่ความเพียรเป็นพื้น มีความหมายมั่นปั้นมืออยู่กับความเพียรเพื่อชำระกิเลสโดยถ่ายเดียว ไม่ให้ขาดทุนสูญดอกในอิริยาบถใด ๆ ธรรมเหล่านี้ฟังให้ดี

วิริยารัมภภา มีความเพียรเป็นพื้นฐานของจิตใจอยู่โดยสม่ำเสมอไม่ว่าจะอิริยาบถใด ความเพียรจะหมายถึงอะไร ที่เป็นคู่แข่งหรือเป็นผู้บังคับบัญชาความเพียรให้ก้าวเดิน เพื่อเป็นผลขึ้นมาหรือเป็นผลขึ้นมาโดยลำดับ ถ้าไม่ใช่สติถ้าไม่ใช่ปัญญาซึ่งเป็นธรรมจำเป็นอย่างยั้งนี้

สติจึงเป็นพื้นฐานอันสำคัญมากสำหรับผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ไม่มีอะไรที่ยิ่งไปกว่าสติ ในขั้นเริ่มแรกนี้สติเป็นสำคัญมากที่สุด ต่อไปเรื่องสตินี้ไม่ต้องพูดว่าจะไม่สำคัญแต่เรื่องตั้งรากตั้งฐานที่แรกนี้สติต้องออกหน้าออกตาทีเดียว ต่อไปสติทำงานด้วยความรู้จักหน้าที่ของตน จนกลายเป็นสติอัตโนมัติไปแล้วนั้นเป็นอีกประเภทหนึ่ง ปัญญาที่ต้องได้ใช้ความพินิจพิจารณาใคร่ครวญไตร่ตรองเสมอ เพราะเราอยู่กับโลก มีความสัมพันธ์สัมพันธ์กันกับโลก ระหว่างโลกกับเรานี้มีเครื่องรับกันอยู่ตลอดเวลา ตา หู จมูก ลิ้น กายของเราไม่เพื่อรับโลกจะไปรับอะไร นี่ก็ต้องได้ใช้ปัญญา ควรสัมผัสไม่ควรสัมผัส ควรดูควรฟังหรือไม่ควรดูควรฟัง ต้องได้ใช้สติปัญญาเสมอ เฉพาะอย่างยิ่งความหลบหลีกปลีกตัวตลอดเวลาจากภัยทั้งหลายเหล่านี้แล เป็นความชอบธรรมของผู้ปฏิบัติ ท่านจึงสอนให้ไปอยู่ในที่วิเวกสังต

ศีลก็เหมือนกัน ศีลก็อยู่กับสติ ผู้รักธรรมย่อมรักศีล ผู้มุ่งในธรรมมากน้อยเพียงไร ศีลนี้ก็ต้องเป็นคู่ลมหายใจไปเลยขาดไม่ได้ ต่างพร้อยไม่ได้ นี่เป็นอีกข้อหนึ่ง ๆ

สมาธิ ทำให้เกิดให้มีให้สงบ สมาธิเป็นเครื่องหักห้ามกระแสนของจิตที่คิดไปในที่ต่าง ๆ หาประมาณไม่ได้ ก่อแต่ไฟเผาตัว ถ้าไม่มีสมาธิแล้วจะหาความสงบไม่ได้พระเจ้าจึงต้องได้ประกอบความพากเพียรเพื่อจิตให้สงบจนได้ จิตจะสงบด้วยวิธีการใด จะตั้งแต่สติเฉย ๆ ไม่มีเครื่องช่วยก็ตั้งไม่ได้ ไม่ใช่คุณมันเคยมาแล้ว ตั้งสติล้มผล็อย ๆ จนน้ำตาร่วง นี่เคยพูดให้หมู่เพื่อนฟังไม่รู้กี่ครั้งก็หน จึงต้องได้ใช้อุบายหลายด้านหลายทาง มาฝึกกรรมานใจ ทำวิธีไหนก็ไม่ได้เรื่อง เดินจงกรมนาน ๆ ก็ยังไม่ได้เรื่อง อดนอนก็ไม่ได้เรื่อง อดไป ๆ เลยกที่ไปหมด สมองหรือร่างกายของเราทุกส่วนกลายเป็นเรื่องที่อยู่

หมด สติปัญญาที่ไม่มี นี่ไม่ได้ผลก็รู้ สุดท้ายจึงมาลงที่อดอาหาร เห็นชัด นี่แลเครื่องช่วย

ไม่ใช่เราฆ่ากิเลสด้วยการอดอาหาร อันนี้เป็นเครื่องหนุน เครื่องช่วยสติปัญญาของเราให้เด่นขึ้นมาโดยลำดับ ไม่มีเครื่องหนุนมันไปไม่ได้ เพราะกำลังของธาตุขันธ์อันเป็นเครื่องเสริมกิเลสมีมาก มันตีล้มไปหมดเลย สติปัญญาไม่มีความหมาย พอตั้งพับลัมไปพร้อมๆ เลย เมื่อมีเครื่องช่วยก็ตั้งได้ๆ ก็รู้ขึ้นมาเลยว่า อ้อ คำว่าสติเป็นอย่างนี้คือสติอยู่กับตัวๆ ไม่ตกไปอย่างรวดเร็วตั้งแต่ก่อน นานไปก็ติดต่อกับสิ่งอื่นกันไปโดยลำดับๆ ก็เพราะอดอาหารนี้แล รู้แล้วที่นี้ จับเงื่อนไขนั้นไว้ไม่ปล่อยวาง

เพราะฉะนั้น ความอดอยากขาดแคลนประการใด ความทุกข์ความยากลำบากมีขนาดไหนก็ทราบและต้องทำ ใจนั้นไม่ยากทำไม่ยากทุกข์ แต่จำเป็นต้องได้ทำได้ทุกข์เพราะทางผ่านไปตรงนั้น ที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ตนก็ต้องได้ทำ ปัญญาพิจารณาอะไรก็พอเป็นช่องเป็นทาง

สมาธินี้ก็เหมือนกัน ต้องได้อาศัยวิธีเหล่านี้เป็นเครื่องช่วย เพราะฉะนั้นจึงได้เตือนหมู่เพื่อนเสมอ เดินไปไหนไม่มีสติตั้งเหมือนหลับหูหลับตาไปจะหมายถึงอะไร ถ้าไม่หมายถึงสตินี้เป็นสำคัญนะ ใครก็ลืมตาด้วยกันทุกคน ไม่ได้มีคนหลับตาพระหลับตาในวัดนี้ เดินไปตามถนนหนทางไปในที่ต่างๆ ลืมตาไปทั้งนั้น ทำไมจึงพูดว่าหลับตาไป นั่นก็คือสติไม่มีอยู่กับตัวถึงได้เป็นอย่างนั้น เช่อๆ ซ่าๆ มองดูแล้วเหมือนบ้า เห็นอยู่นี้จะว่ายังไง ไม่ใช่หาเรื่องใส่หมู่เพื่อน ก็เป็นครูเป็นอาจารย์สอนหมู่สอนเพื่อนเพื่อความดีความดี แล้วมาหาเรื่องใส่กันหาอะไร ก็เมื่อเป็นอย่างนั้นจะให้ว่ายังไง ฉะนั้นการภาวนาจึงไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร

เราเป็นครูเป็นอาจารย์สอนเพื่อดีเพื่อดีกว่านี้ ทำไมสิ่งเหล่านี้จึงมาขวางหน้า ขวางตา ที่มลูกตาอยู่ไม่เว้นแต่เวลาขณะที่สัมผัสแต่ละรายๆ เวลาพูดกิริยาทำทางอะไรๆ มันแสดงออกมาก่อน เป็นเรื่องของกิเลสออกมาที่มตาจนได้ๆ เจ้าของไม่รู้ยังสบายๆ อยู่เลย ไม่ทราบว่าจะสบายแบบไหน ดังที่พูดเมื่อเช้านี้ก็ไม่ทราบได้ สบายแบบที่เขาจะไปกัดหญ้าไปกินไปเรื่อย ไม่ทราบเลยว่าเขาจะจูไปสูที่ฆ่า เหมือนควายตัวหนึ่ง นี่กิเลสมันจงพระณรวัดป่าบ้านตาดไปทำลายไปสังหารไปฆ่าไปขึ้นเขียง ก็เป็นอย่างจงพวกเราทั้งหลายที่ไม่มีสติอยู่เวลานี้เอง

นี่พูดถึงขั้นสมาธิก็ต้องมีอุบายมีสติช่วย อะไรก็ตามถ้ามีสติอยู่กับตัวแล้ว จิตมันจะคึกคะนองเหมือนม้าตัวผาดโผนก็เถอะ จะพันสติไปไม่ได้ เมื่อสติจับติดแล้วต้องอยู่ อันนี้สติตั้งพับตกหายไปๆ เอาอะไรมาสงบ สติตั้งไม่ได้ตั้งไม่ติดจิตจะหาความสงบได้ที่

ไหนด มันก็แสดงฤทธิ์ได้อย่างผาดอย่างโผนเต็มกำลังของมันนั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงต้องได้อาศัยสติปัญญา หาอุบายวิธีการบังคับให้จิตลงสู่ความสงบให้ได้

จิตทำไมจะสงบไม่ได้ ตั้งแต่เราภาวนาวันนี้ก็วันก็เดือนแล้ว ทำไมมันสงบไม่ได้ จิตนี้แหละ หาอุบายฝึกกรรมมาให้ได้ เพราะใจเป็นสิ่งที่ทำให้สงบได้นี้ แต่นี้อุบายไม่ถูก อุบายไม่มีหรือไม่สนใจในอุบายก็ทราบไม่ได้มันจึงไม่สงบ ถ้าจิตสงบแล้วก็มีที่พักที่อยู่ที่อาศัยมีที่ปลงวางทุกซงได้บ้าง ถ้าเดินทางก็มีร่มไม้ชายคาพอพักผ่อน มีน้ำมีท่าพอดื่มพออาบพอสบายหายเหนื่อย ถ้าจิตมีสมาธิความสงบบ้าง ก็มีความสบายพอพักผ่อนอารมณ์ได้ นี่ก็เป็นข้อหนึ่งของสมาธิ ไม่จำเป็นต้องอธิบายไปหลายชั้นของสมาธิ จากนั้นก็ปัญญา ถ้ามีสมาธิแล้วเราจะคิดอ่านทางด้านปัญญาก็พอคิดพออ่าน เพราะต้นทุนมีแล้ว จิตใจอิมต่ออารมณ์ของโลก จิตสงบอยู่จำเพาะตัว มีความสงบสบายอยู่ในขั้นนี้ และเพลินในความสงบ ไม่อยากทำการทำงานด้วยปัญญาที่จะให้เกิดผลประโยชน์ ละเอียดยิ่งกว่าขั้นไปเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องมีครูมีอาจารย์แนะนำสั่งสอนให้ออกทางด้านปัญญา ให้พาทำงานทางด้านปัญญาเพื่อธรรมขั้นสูงกว่านี้ไปโดยลำดับ

การทำงานทางด้านปัญญาก็เหมือนกับงานทางโลกเขานั่นเอง ต้องได้ใช้กิริยาของจิต ใช้กำลังวังชาจากสมาธิจิต ใช้กำลังวังชาคิดค้นทางด้านปัญญา จึงเรียกว่าทำงาน แต่ก็รู้สึกเป็นความลำบากต่อความสงบ ไม่อยากทำงานด้านปัญญา จิตมักวิ่งเข้ามาสู่สมาธิเสีย จึงต้องได้บังคับ จิตขั้นสมาธินี้ให้ไปที่อื่นไม่ไป นอกจากคอยจะวิ่งเข้าสู่ความสงบอย่างเดียวไม่ต้องทำงานเท่านั้น ท่านจึงสอนว่า สมาธิปริภาวิตา ปัญญา มหุผลลา โหติ มหานิสสา ปัญญาที่สมาธิเป็นเครื่องหนุนหรือบำรุงแล้วย่อมเดินได้คล่องตัว นี้แปลทางภาคปฏิบัติ ให้เห็นในหัวใจของผู้ปฏิบัติเอง แปลแบบเป็นนอนแทะกระดาษอยู่เฉยๆ ไม่สนใจแก๊กิเลส เอาอะไรมาเป็นประโยชน์ นี้แปลเพื่อแก๊กิเลสจะผิตไปไหน

เมื่อสมาธิเป็นเครื่องหนุนแล้ว ปัญญาย่อมเดินคล่องตัว เดินสะดวกสบาย พิจารณาอะไรก็ได้เป็นขึ้นเป็นอัน ปัญญาปริภาวิต จิตตัม สุขุมเทว อาสเวหิ วิมุจจติ จิตเมื่อมีปัญหาชักฟอกแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงโดยชอบ นั้นละปัญญาเป็นผู้ชักผู้ฟอก เป็นผู้ถอดผู้ถอนกิเลสให้สิ้นไปจากใจไม่มีอะไรเหลือเพราะปัญหานี้ทั้งนั้น แล้วก็หลุดพ้นจากกิเลสโดยชอบ คือไม่ผิต ไม่ได้หลุดพ้นจากกิเลสโดยผิตๆ พลาดๆ ไปแต่พ้นโดยชอบ สุขุมเทว นั้น อาสเวหิ วิมุจจติ ย่อมหลุดพ้นจากกิเลสทั้งหลายโดยชอบ นี้ปัญญาท่านแสดงไว้ในสัลเลขธรรม

จากนั้นก็ถึงขั้นวิมุตติ เมื่อมีปัญหาแก้แล้วกับวิมุตติจะสืบเนื่องไปโดยลำดับ จนกระทั่งถึงวิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ นั้น ๑๐ ข้อแล้ว ความหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงแล้ว ยังมีญาณรู้ดีกว่าหลุดพ้นแล้ว ท่านเรียกว่าญาณทัสสนะ ความรู้แจ้ง

เห็นชัดในความหลุดพ้นของตนซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่เดียวกันนั้นแล ไม่ใช่หลังจากนี้แล้วจึงจะไปหาวิมุตติญาณทัสสนะมาคนละเวลา พอเกิดขึ้นพบบักรู้ทันที ๆ หลุดพ้นแล้วก็รู้ในขณะนั้น แต่เป็นคนละอย่าง เราจะพูดเป็นอย่างเดียวกันไม่ได้ท่านจึงสอนไว้อย่างนั้น ใครจะละเอียดยิ่งกว่าพระพุทธเจ้าละ ท่านจึงแยก เช่นอย่างมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ พูดถึงอรหัตผลก็ถึงนิพพานแล้ว จะพูดนิพพานไว้ทำไม มันหากมีกิริยาอันหนึ่งอยู่ในนั้นที่ท่านจำต้องพูด เพราะท่านละเอียดลอสุดยอดของจอมปราษฎ์ พวกเรามันหลับตาฟัง หลับตาประพฤติปฏิบัติจะไปรู้เรื่องราวอะไร นอกจากหลับตาคัดค้านเสียอีก

นี่ละธรรมเป็นภาคพื้นของผู้ปฏิบัติทั้งหลาย ท่านไม่นำเรื่องบ้านเรื่องเมืองเรื่องได้เรื่องเสีย เรื่องชื่อเรื่องชาย เรื่องเงินเรื่องทองอะไรเข้ามายุ่งกับวงปฏิบัติเลย มีแต่เรื่องธรรมล้วน ๆ พอเจอกันเป็นยังงี้ ไปอยู่ที่นั่นเป็นยังงี้ สบายไหมสะดวกไหม หมายถึงภาวณาแล้วนั้น ภาวณาเป็นยังงี้ ได้เหตุได้ผลอะไรบ้าง แม้แต่พระท่านสนทนากัน ท่านก็สนทนาอย่างนั้น พระพุทธเจ้ารับสั่งก็เป็นอย่างนั้น ไปอยู่ที่นั่นเป็นยังงี้ อยู่ที่นี้เป็นยังงี้ แล้วไป-ไปอยู่ที่นั่น เข้าไป-ไปอยู่ที่นี้ มีแต่ไล่เข้าป่าเข้าเขาเข้าที่สงบงบเงียบเพื่อจะฆ่ากิเลสโดยถ่ายเดียวเท่านั้น นี่แลพระพุทธเจ้าท่านสอนภิกษุบริษัทท่านสอนอย่างนี้

ผมก็พยายามดึงออกมาให้หมู่ให้เพื่อนได้ยินได้ฟังได้พิจารณา ไม่ใช่เอาออกมาแบบตัน ๆ เด่า ๆ เอามาจริง ๆ เจ้าของก็ได้เรียนจริง ๆ เสาะแสวงจริง ๆ หาสาระจากธรรมทั้งหลายเหล่านั้นจริง ๆ แล้วก็มาปฏิบัติจริง ๆ แบบเอาเป็นเอาตายกันจริง ๆ จึงพูดกับหมู่กับเพื่อนด้วยความไม่สะทกสะท้าน ใครจะว่าบ้าก็ว่าไป ได้เรียนมาอย่างนี้ เห็นมาอย่างนี้ ได้ปฏิบัติตามอย่างนั้น ๆ ผลจะได้มากน้อยเพียงไรเป็นเรื่องกรรมของแต่ละคน ดังที่ได้มาแสดงให้ฟังนี้พิจารณาซิ นี่แลทางของท่านดำเนิน

ศาสนาเจริญจะเจริญด้วยธรรมเหล่านี้กับพระเรา ถ้าไม่มีธรรมเหล่านี้แล้วหาความเจริญไม่ได้พระเรา มีแต่ผ้าเหลืองเต็มไปหมด ในวัดก็ตามตามร้านตลาดก็ตามไม่เป็นของแปลกประหลาดอันใดเลย ถ้าชั่ววัตรปฏิบัติหรือธรรมเหล่านี้ไม่มีอยู่กับกิริยามารยาทและหัวใจของพระแล้ว ยังไงศาสนาก็ฉิบหายวายบวงไปได้ทั้ง ๆ ที่ภูมิใจอยู่นั้นว่าเราเป็นพระอริยบุคคลธรรมฐาน เวลานี้เป็นยังงี้พวกเรา ธรรมที่พูดมาเหล่านี้มีอยู่ในกายกับใจของเราบ้างไหม ธรรมเหล่านี้ได้สัมผัสสัมพันธ์หัวใจของพวกเราบ้างไหม

อย่าไปยุ่งกับคนอื่น อย่าไปพูดถึงเรื่องคนอื่นคนใด เรามาปฏิบัติเพื่อธรรมกิเลสอยู่กับเรา ธรรมอยู่กับเรา แก้ออยู่ที่หัวใจเรา ไม่ต้องไปยุ่งกับใครแหละ ผ้าเหลือง ๆ ก็ผ้าพวกเรานี้ เคลื่อนอยู่ในวัดในวานี้จะไปเคลื่อนที่ไหน เคลื่อนอยู่กับพระกับเณรเรา ถ้าพระเณรเราเหลวไหลก็จะเหลวไหลอยู่ที่นี้แล ศาสนาก็เสื่อมอยู่ที่เรา ทั้งที่เจ้าของภูมิ

ใจว่าเราเป็นพระกรรมฐานนั้นแล ศาสนาจะเสื่อมที่ไหน ถ้าเราไม่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติก็เสื่อมอยู่ที่นี้ แแบกกองทุกข์อยู่ที่ตัวเรานี่เอง

นี้ได้พยายามสอนหมู่สอนเพื่อนมาโดยลำดับลำดับ พยายามดึงออกมาถอดออกมา ตรงไหนที่จะเป็นคติแก่หมู่แก่เพื่อนพยายามดึงออกมา แล้วก็ยิ่งมาถึงระยะนี้ด้วยแล้ว ทำให้เป็นความหวังใยหรือเป็นกังวลกับหมู่กับเพื่อนมากเข้า เพราะเจ้าของทำหน้าที่ไม่ได้เหมือนแต่ก่อน อยู่ลำพังเท่านั้นก็พอแล้วเวลานี้ ตามปกติแล้วต้องอยู่อย่างนั้น ทรงธาตุทรงชั้นอยู่พอดีพอดีไม่ยุ่งอะไรกับใครเลย

บิณฑบาตมาแล้วถ้าให้เป็นตามอธยาศัยนะ บิณฑบาต ๒-๓ รายเท่านั้นมาจัดปูปับ ๆ ฉันทเสร็จแล้วหนีเสียบ จะเข้าป่าเข้าที่ไหนก็เข้าไปแหละ นี่ในฐานะที่อยู่กับหมู่เพื่อนก็อยากให้เป็นอย่างนั้น แต่มันเป็นไปไม่ได้ ตามอธยาศัยจริงๆ ก็หลีกเลี่ยงไปนานแล้วนะ ไม่อยู่ ที่ไหนเป็นป่าเป็นเขา ที่ไหนมีบ้านมีเรือนไม้ก็หลังคาเรือน พออาศัยเขาเท่านั้นพอแล้ว ๆ เหมาะแล้วกับตัวเอง กับความเป็นอยู่ของธาตุชั้นนี้ พอถึงเวลาที่จะจากกันระหว่างจิตกับชั้นนี้ก็ไปเลยอย่างสบาย

อันนี้ก็หัวใจโลก หัวใจโลกหัวใจเราก็เอามาเทียบมาเคียงกัน จึงได้ทนต์ไปมาอยู่อย่างนี้ หนักมากน้อยเพียงไรก็ทน นอกจากจะทนไม่ไหวจริงๆ ก็ต้องบอกว่าทนไม่ไหว ก็ต้องพักผ่อน ถ้าพออยู่ได้ก็ต้องอยู่อย่างที่ว่ามานี้ เพราะเทียบหัวใจท่านหัวใจเราหัวใจโลกหัวใจเรานั้นเหมือนกัน ใครก็ต้องเสาะแสวงหาที่เกาะที่พึ่งพิงเป็นธรรมดาไม่ว่าท่านว่าเรา แม้เราเองก็เคยพูดแล้ว ที่เสาะแสวงหาครูบาอาจารย์นี้ไม่รู้ที่ครูก็อาจารย์ ถ้าไม่แนบสนิทในใจมันก็ไม่ลงใจคนเรา ไม่ว่าท่านว่าเรา นี้ จึงได้ทนต์ไปอย่างนั้นเอง

เพราะฉะนั้น ขอให้หมู่เพื่อนได้ประพฤติตนปฏิบัติตนเต็มเม็ดเต็มหน่วย อย่าสงสัยอะไรในโลกนี้ว่าจะมีวิเศษวิโสไปกว่าแดนสมมุตินี้ ฟังแต่ว่าแดนสมมุติ แดนวิภูจักรกองทุกข์อยู่ที่นี้ทั้งหมด ไม่เคยได้ยินว่ากองทุกข์มีอยู่ในพระนิพพาน ผู้สิ้นจากแดนสมมุติคือถึงวิมุตติแล้ว นี่เป็นแดนสมมุติทั้งนั้นสงสัยไปหาอะไร การได้เห็นได้ยินได้ฟังได้สัมผัสสัมผัสกันมา เฉพาะในชาตินี้ตั้งแต่วันเกิดมาจนกระทั่งบัดนี้ มีอะไรเป็นของแปลกประหลาดในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเรา กับรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสทั้งหลายที่มาสัมผัสสัมผัสอยู่เวลานี้ มีอะไรเป็นของแปลกประหลาดบ้าง

ก็ของแก่นั่นแหละ ความปรุปรุ่งนั้นก็คือสังขารอันเก่า สัญญาอันเก่า ปรุปรุ่งนั้นหมายนี้ ตั้งขึ้นมาปรุปรุ่งขึ้นมาสด ๆ ร้อน ๆ หลอกเจ้าของสด ๆ ร้อน ๆ แล้วก็ไปบ้ำไปกับสัญญาสังขาร ก็คือชั้น ๕ นี้แหละ เมื่อมีเชื้อของมันอยู่ภายใน มันไม่มีแต่ชั้น ๕ ละชิ ชั้น ๕ เลยเป็นเครื่องใช้ของกิเลสตัวสำคัญ ๆ เพราะฉะนั้น หมุนไปไหนจึงหลงจึงเป็นกิเลสไป

เรื่อย ๆ เมื่อตัวสำคัญมันพังลงไปแล้วมีแต่ชั้นธัลวัน ๆ ก็เคยพูดแล้วว่าก็เหมือนอย่างทางจิ้งเหลนขาด มันดินอยู่เฉย ๆ ไม่มีความหมาย เราเคยเห็นไหมทางจิ้งเหลนขาด เวลามันไปกระทบกระเทือนอะไรนี้ทางมันขาด ตัวของมันวิ่งหนีไปแล้ว แต่ทางมันกระตุกกระตัก ๆ ของมันอยู่ในที่นั้น แล้วมีความหมายอะไรกับทางที่กระตุกกระตัก ๆ อยู่ นั่น ไม่มีเลย

นี่ก็เหมือนกันเรื่องชั้นธัก็เป็นอย่างนั้น เมื่อตัวใหญ่คือตัวสำคัญได้แก่กิเลสพังไปหมดแล้ว ก็มีแต่ชั้นธันั้นทำงานของมันตุกตุก ๆ ไม่เห็นมีความหมายอะไรเลย แต่เวลามีตัวนั้นขึ้นมาซิ ตัวนั้นเป็นผู้หนุนออกมาให้ โอโฮ แผลกเลยนะ ว่าอะไรเป็นอันนั้นจริง ๆ จริงไม่จริงก็ตาม มันหากเสกขึ้นมา เสกขึ้นมาอันนั้นดีอย่างนั้น อันนี้ดีอย่างนี้ อันนั้นสวยอันนี้งาม เหมือนจะเลยฟ้าเลยสวรรค์เลยพรหมโลกไปโน้น ความดีความเด่นของสิ่งทั้งหลายที่มันเสกสรรปั้นยอขึ้นมา หลอกพวกตาฝ้าตาฟางตาบอดทั้งหลายนี้ มันเป็นอย่างนั้นนะ

พอธรรมชาติมันพังลงไปแล้วอะไรมาเสก ก็คิดก็ปรุงไปตามธรรมชาติธรรมดาของธาตุของชั้นธับีบแย็บ ๆ ไปเท่านั้น หมดไป ๆ ปรุงขึ้นเท่าไรก็ดับ ก็เหมือนกับทางจิ้งเหลนขาดนั้นแหละดูเอา ใครยังไม่เคยเห็นระเอะทางจิ้งเหลนขาดเป็นยังงิดตุกตุก ๆ ไม่มีความหมายในทางมันนะ อันนี้ชั้นธัก็ไม่มีความหมายในตัวเอง เมื่อไม่มีใครเข้ามาเป็นเจ้าของเสียอย่างเดียวเท่านั้น คำว่าเจ้าของในสถานที่นี้ คือเจ้าของที่เป็นฝ่ายสมุทัยนะ ได้แก่กิเลส ชั้นธันี้เป็นเครื่องมืออย่างดีทีเดียว

ทีนี้พอตัวสมุทัยได้แก่กิเลสพังไปแล้วไม่มีเจ้าของ ธรรมเป็นเจ้าของท่านไม่ยึด ท่านไม่ถือนี้ ท่านไม่ได้ถือว่าเป็นเจ้าของอยู่ด้วยซ้ำไป หากใช้ชั้นธันี้เวลาอยู่ด้วยกันอย่างพระพุทธเจ้าพระสาวกอรหัตตอรหันต์ท่านสิ้นกิเลสหมดแล้ว ไม่มีอะไรยึดว่าเป็นเรา เป็นของเราแล้ว ท่านก็ใช้ชั้นธันั้นแหละทำประโยชน์ให้แก่โลก พระพุทธเจ้าประกาศสอนธรรมมาตั้ง ๔๕ ปี ก็เอาชั้นธันั้นแหละใช้ พระสาวกทั้งหลายเหมือนกัน แนะนำสั่งสอนไม่เอาชั้นธัแนะนำ ไม่เอาชั้นธัใช้จะเอาอะไรใช้

นี่ท่านก็ใช้ชั้นธันั้นแหละ แต่ท่านไม่ยึดไม่ถือ ไม่เหมือนกิเลสที่เป็นเจ้าของ ทั้งยึดทั้งถือทั้งหลอกทั้งลวงตมตุนทุแก่มุมม ไม่มีคำว่าจิตจางในการตมตุนก็ดี ผู้เชื่อก็ไม่มีความจิตจาง หลงเป็นบ้าไปตลอดเลย นี่ถึงบอกว่าวิภูวน คือวนอยู่ตลอดอย่างนี้ของเก่านั้นแหละ แต่ไม่ได้สะตุดใจบ้างเลยว่าเป็นของเก่านั้น เช่นคำดูคำดำวักกล่าว คำสรรเสริญนินทาเหล่านี้ เอส ธมฺโม สนนฺตโน ธรรมท่านก็บอกไว้แล้วว่า เหล่านี้เป็นของเก่า เป็นธรรมที่เคยมีมาแล้วแต่ดั้งเดิมนะ อย่าหลง แต่เรายังหลงจนได้จะว่าไป นี่โง่ไหมพวกเรา

นี่พูดถึงเรื่องธาตุเรื่องชั้นมันเกิดขึ้นจากนี้แหละ มันปรุงขึ้นมาแต่งขึ้นมาสด ๆ ร้อน ๆ เหมือนเกิดมาเพิ่งมาเจอเอาเดี๋ยวนี้ ๆ จึงตื่นจึงตื่นวุ่นไปหมด ตื่นทางรัก ก็รักจน เป็นบ้ำลิมเนื้อลิมตัว ตื่นทางซังก์ซังจนลิมเนื้อลิมตัว มีแต่เรื่องจม ๆ ไปด้วยกันหมดแต่ มันก็ไม่รู้ อันนี้มันเคยเกิดมาตั้งแต่เมื่อไร เรื่องรักเรื่องซังเรื่องความปรุงความแต่งความ หลอกหลอน หรือตัมตุนเหล่านี้ มันก็ออกมาจากชั้น ชั้นก็ออกมาจาก อวิชชาปุจฉยา สงขาร่า เป็นตัวสำคัญ ที่ไหนไม่เป็น นั่นคือเจ้าของใหญ่โตที่สุดคือตัวนั้น เมื่ออันนั้นพัง ลงไปหมดแล้วจะมีอะไร ชั้นก็เพียงเท่านั้น ยิบแย็บ ๆ

พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ท่านท่านอยู่เท่านั้นท่านพอแล้ว เพราะท่านถึงความพอ ธรรมมีความพอ แม้แต่สมาธิยังพอได้ เมื่อเต็มภูมิแล้วจะทำให้ยิ่งกว่านั้นไม่ยิ่ง อยู่แค่นั้น ปัญญาที่เหมือนกัน เมื่อถึงขั้นวิมุตติหลุดพ้นไม่มีอะไรเหลือแล้ว ปัญญาที่พอ หา มาใช้อะไรอีก จิตที่พอ หาอะไรอีก นั่นธรรมมีเมื่องพอ ก็เลสแล้วไม่มีคำว่าพอ จะกี่ปีกี่ กัลป์ก็ตาม

เพราะฉะนั้น คำว่าตายจึงอย่าเข้าใจว่ามันจะพอนะ ตายนี้ได้่อ้มจากตัวของเรา แล้ว ต่อไปนี้จะไม่ตายอีก เพราะเคยเกิดเคยตายเคยทุกข์เคยยากลำบากมาหลายภพ หลายชาติแล้ว ต่อไปนี้จะอืมจะพอนจะเต็ม ถ้าเป็นโง่งก็เต็มโง่ง ถ้าเป็นถึงก็เต็มถึงแล้ว ไม่มีอะไรที่จะเพิ่มอีกแล้ว ความทุกข์ก็พอแล้ว ความเกิดแก่เจ็บตายก็พอแล้ว ไม่มีอะไร จะเพิ่มเติมอีกอย่างนี้ไม่มี เพราะกิเลสมันไม่พอ นั่นฟังซิ เมื่อกิเลสไม่พอ อะไรพาให้ เกิดให้ตาย ถ้าไม่ใช่กิเลส เมื่อเป็นเช่นนั้นสิ่งเหล่านี้จะพอได้อย่างไร มันก็ต้องหมุนของมัน อยู่อย่างนั้น จึงเรียกว่าวัฏฏะ ๆ หมุนอยู่ตลอด เราไม่แก้ให้ถึงเมื่องพอมันก็ไม่พอ ยัง ไง ๆ ก็ไม่พอ

เรื่องของกิเลสหมุนโลกหมุนหัวใจสัตว์นี้ไม่มีคำว่าพอ จึงต้องเอาธรรมเข้าไปแก้ ถ้าไม่ใช่ธรรมแล้วไม่พอ เกิดเท่าไรก็ไม่พอ ตายเท่าไรก็ไม่พอ ทุกข์เท่าไรก็ไม่พอ ที่เคย ผ่านมาแล้วฉันใด ที่จะเป็นไปข้างหน้าก็ฉันนั้น ข้างหลังไม่พอฉันใด ข้างหน้าก็ไม่พอฉัน นั้น แม้แต่ปัจจุบันนี้มันยังไม่เห็นพอนในตัวของมัน มันหิวมันโหยอยู่ตลอดเวลา ดู ปัจจุบันนี้ก็รู้ นักภวานาต้องรู้ นี่มันสำคัญที่ตรงนี้ เอาให้เห็นซี โท อยากให้หมู่เพื่อน เห็นอยากให้หมู่เพื่อนรู้เต็มหัวใจนะผม ถึงได้อุตส่าห์พยายามแนะนำสั่งสอนหมดภูมิ เชี่ยว ไม่มีอะไรเหลือเลย

ความทุกข์ความทรมานทั้งหลายก็ไม่มีอะไรเกินหัวใจ เรื่องธาตุเรื่องชั้น ทุกข์ก็ ยอมรับว่าทุกข์ แต่ใจทุกข์นี้แหล่ทุกข์จริง ๆ มันจะเอาให้เป็นบ้ำเป็นบอไปได้ ถึงเวลามัน ทุกข์มาก อะไรมันถึงให้ทุกข์มากอย่างนั้น ก็กิเลสนั่นเองพาให้ทุกข์ กิเลสนั่นเองบีบ หัวมัน ฟาดให้กิเลสแหล่หมดไม่มีอะไรเหลือภายในใจแล้ว อะไรที่นี้จะเข้ามาเกี่ยวข้อง

ย้วยวน อะไรจะเข้ามาบีบบังคับหัวใจ ไม่มีเลย ฟังซิว่าไม่มีเลย แล้วทุกข์จะมาจากไหน เพราะทุกข์เป็นผลของกิเลสผลิตขึ้น เมื่อกิเลสสิ้นไปแล้วทุกข์จะมาจากแดนไหนอีก ไม่มา ไม่มี

ในหัวใจของพระอรหันต์ท่านจะเอาอะไรมาเป็นทุกข์ เรื่องธาตุเรื่องชั้นธัมมรับกัน เพราะธาตุชั้นธัมมนี้เป็นสมมุติ โลกมีฉันใดธาตุชั้นธัมมของท่านก็มีฉันนั้น โลกเป็นฉันใดท่านก็เป็นฉันนั้น เป็นแต่เพียงว่าชิมชาบหรือไม่ชิมชาบ เข้าถึงใจท่านหรือไม่เท่านั้นเอง พวกหนึ่งเข้าถึงใจ ธาตุชั้นธัมมูติทั้งหลายกับทุกข์ทั้งหลายนี้เข้าถึงหัวใจ ๆ เป็นอันเดียวกัน ทุกข์มากทุกข์น้อยเพียงไรก็กระเทือนหัวใจมากน้อยเพียงนั้น แต่พระอรหันต์ท่านไม่ได้เป็นอย่างนั้น ทุกข์มากทุกข์น้อยก็รู้ว่ามันเป็นอยู่ภายในธาตุในชั้นธัมมเท่านั้น จะทำยังงี้ให้เข้าไปชิมชาบภายในจิตใจท่านนั้นเป็นไปได้ จึงเรียกว่าอฐานะ อย่างนั้นซึ่งระหว่างวิมุตติกับสมมุติขาดจากกัน ก็ให้มันเห็นอย่างนั้นซึ่ง ถ้าต่อกันได้อยู่จะเรียกว่าวิมุตติได้ยังงี้ แล้วใครจะสนใจมาต่อ ก็เป็นอฐานะแล้ว

ทำให้มันเห็นอย่างนั้นดูซิ จิตที่พ้นจากทุกสิ่งทุกอย่างแล้วเป็นยังงี้ กับจิตที่ถูกบีบบังคับอยู่ตลอดเวลาเป็นยังงี้ ความเพียรของเรานี้ก็เพื่อจะสลัดปิดสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ ที่บีบบังคับหัวใจนี้ออกโดยลำดับลำดับและเบาลงไป ๆ สมาธิช่วยทางหนึ่งขนออกทางหนึ่ง ปัญญาช่วยอีกทางหนึ่งขนออกทางหนึ่ง ขนออกไป ๆ จนกระทั่งไม่มีอะไรเหลือสังหารไปหมดก็ถูก จากนั้นแล้วเป็นอะไร ก็เป็นวิมุตติ

เมื่อเป็นวิมุตติแล้วก็หมดปัญหาโดยประการทั้งปวง แล้วมีอะไรเป็นปัญหา ความเพียรที่ทุ่มมาแทบเป็นแทบตายนั้นก็มายุติกันตรงนั้น พอถึงนั้นแล้วก็หมด เรื่องทุกข์ทรมานเพราะการประกอบความพากเพียรทั้งหลายหมด ลงกิเลสได้หมดเสียอย่างเดียวทุกสิ่งทุกอย่างหมดไปตาม ๆ กัน ความทุกข์นี้มาจากไหน ก็บอกได้ว่ามาจากกิเลส นั่นเอง จะมาจากธรรมที่ไหนได้ ธรรมท่านไม่ทำใครให้เป็นทุกข์ กิเลสมีมากมีน้อยต้องได้เป็นความทุกข์ความทรมานในการต่อสู้พิทเวียงกัน เมื่อกิเลสเบาลงไป ๆ จนกระทั่งหมดจะเอาอะไรมาเป็นทุกข์ ความเพียรเพื่ออะไรก็หมด ให้ได้เห็นประจักษ์ในหัวใจเจ้าของซี

ธรรมะพระพุทธรเจ้านี้สด ๆ ร้อน ๆ ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลยนะ แต่สำคัญที่กิเลสมันทุบมันต่อยหัวใจเรานั้นซี มันเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เปลี่ยนเป็นเรื่องของกิเลสนะ ไม่ได้เปลี่ยนเป็นเรื่องของธรรม มันเปลี่ยนไปร้อยสัพันพันคม มีแต่เปลี่ยนเพื่อกิเลส ๆ ทั้งหมดนี้ซีเราไม่ทันมัน สุดท้ายธรรมก็ห่างเหินไป ๆ จนกระทั่งธรรมไม่มี มรรคผลนิพพานไม่มีไปแล้วโน่นนะเห็นไหม กิเลสมันตีออก ๆ ห่างออก ๆ ไล่ลงไปกลาง

มหาสมุทรมหาสมุทรมหานิมมัจฉาจักรนั้นซี มันไม่ได้ไล่ขึ้นฝั่ง นี่สำคัญมันน่าทุเรศจริง ๆ นะ

ทั้ง ๆ ที่ธรรมก็เรียกว่าสวากขาตธรรมตรัสไว้ชอบแล้ว ๆ ชอบก็คือฆ่ากิเลสได้นั่นเองจะเป็นอะไรไป พระพุทธเจ้าเคยฆ่าฉันทิ สวาท่านเคยฆ่าฉันทิด้วยธรรมเหล่านี้ ผู้ปฏิบัติก็ฆ่าได้ด้วยธรรมเหล่านี้เหมือนกัน ไม่มีอะไรผิดแปลกจากกันเลย นี่เราพูดถึงหลักธรรมชาติสด ๆ ร้อน ๆ อยู่อย่างนี้ แต่กิเลสมันพลิกมันเปลี่ยนไปร้อยพันพันคมนั้นซี เราไม่ทันกลอุบายของมัน โอ้โฮ พูดแล้วน่าทุเรศนะ

เอาละพอ วันนี้พูดเพียงเท่านี้ เหนื่อย